

Mottagare
Tekniska nämnden

Förslag på effektivare och anpassad ÅVC-verksamhet på Gotland

Förslag till beslut

Tekniska nämnden beslutar att anta ett av följande alternativ för att erhålla full finansiering av ÅVC-verksamheten på Gotland:

1. Bibehålla nuvarande ÅVC verksamhet och höjer grundavgiften i taxan med 13 %.
2. Anpassade öppettider för ÅVC utifrån besöksantalet, avfallstaxan höjs med 7 %.
3. Stänga ner de fyra mindre ÅVC och göra om Ljugarn, Fårösund och Vamlingbo till återvinningsstationer för förpackningsavfall. ÅVC Visby, Slite och Hemse drivs i Region Gotlands regi. Höjning av grundavgiften i taxan med 0,5 %.

Tekniska nämnden beslutar att återvinningsstationer för förpackningsavfall ska finnas tillgängliga vid ÅVC, för allmänheten dygnet runt året runt.

Tekniska nämnden beslutar att anta ett av nedan två alternativ som alternativ till dagens betalning på ÅVC:

1. Att införa gratis lämning av avfall på ÅVC för de kunder som omfattas av det kommunala ansvaret för avfall. Grundavgiften måste höjas med ytterligare 10% för att finansiera gratis besök.
2. Att införa begränsning av antal besök, fem (5) per år för boende i en-tvåfamiljshus, tre (3) per år för boende i lägenheter. Ytterligare besök faktureras besökaren med 200 kr/besök och betalning sker genom avfallsfakturan som skickas ut. Ingen höjning av grundavgiften bedöms behöva göras.

Sammanfattning

Dagens återvinningscentraler (ÅVC) är underfinansierade med 3 miljoner kronor per år. Det krävs åtgärder för att hantera denna underfinansiering. Åtgärderna sträcker sig från att höja grundavgiften i taxa till att ha kvar tre ÅVC. Syftet har också varit att försöka studera effektiviteten av ÅVC ställt mot antal besök, arbetsmiljön och tjänsteutbud. I utredningen finns även förslag på att hantera den stora säsongvariationen på Gotland med säsongöppna ÅVC men förslaget innebär dock en höjning av grundavgiften.

I samband med att Region Gotland ska ta över all insamling av förpackningsavfall beaktas detta i utredningen. Förslaget bland annat att tillgängliggöra mottagning av förpackningsavfall utanför öppettider på ÅVC och även att göra om ÅVC till återvinningsstationer för enbart förpackningsavfall. Under mars 2026 ska det dessutom finnas möjlighet att slänga sitt förpackningsavfall i närheten av sitt boende, detta kommer även att påverka antal besök på ÅVC.

Alternativ till dagens betalningssystem på ÅVC har studerats och det finns tre förslag för att komma ersätta dagens system, samtliga har sina för och nackdelar. Ett alternativ är att göra alla besök gratis till ÅVC, detta förslag innebär att grundavgiften måste höjas med ytterligare 10%. Det andra alternativet är att varje besök kostar 10 kr, men detta kan missgynna de som slänger mindre avfallsmängder. Det sista alternativet är att införa begränsat antal besök per år. Detta alternativ används av flera kommuner runt om i Sverige.

Ärendebeskrivning

Utredningen har presenterat tre olika förslag samt de kostnader som dessa medför. Förvaltningen förordar alternativ 3, där Hemse, Slite och Visby ÅVC blir kvar och anpassas för ökat antal besök. De fyra mindre ÅVC i Ljugarn, Fårösund, Klinthamn och Vamlingbo stängs, varav minst Vamlingbo, Ljugarn och Fårösund görs om till återvinningsstationer för förpackningsavfall. Dessa kommer vara tillgängliga året runt och dygnet runt. Orsaken till förvaltningens bedömning är att Gotlands tjänsteutbud idag är högre än det som en normalkommun erbjuder i Sverige. Förvaltningen finner ingen orsak att driva dessa mindre ÅVC men ser fördelar med att göra om dem till återvinningsstationer för förpackningsavfall.

Förvaltningen förordar gratis besök för alla de som har ett avfallsabonnemang. Samt att grundavgiften i taxan måste höjas med ytterligare 10% för att finansiera denna lösning. Företag omfattas inte i det kommunala avfallsansvaret och är skyldiga att betala en avgift som motsvarar avgiften hos privata avfallsaktörer. Undantaget från detta är mindre mängder av farligt avfall och av elavfall från privata aktörer.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att åtgärder måste göras för att erhålla en effektiv ÅVC-verksamhet på Gotland. Verksamheten ska vara anpassad utifrån likhetsprincipen och landsbygdsperspektivet samt ur ett ekonomiskt perspektiv.

Enligt likställighetsprincipen ska det finnas samma möjligheter oavsett om man är fastboende eller sommarbesökande att lämna sitt avfall på ÅVC. Detta innebär att om de mindre ÅVC enbart är öppna under sommarsäsongen kan detta missgynna de fastboende. Därför finns detta inte medtaget i utredningen. Att anpassa öppettiderna efter säsongen och ha öppet i mindre omfattning under vintertid kommer att innebära att grundavgiften måste höjas. Gotland

har sju ÅVC, medan en normalkommun har tre ÅVC. Förvaltningen föreslår att enbart bibehålla tre ÅVC (Hemse, Visby och Slite) samt att göra om Vamlingbo, Ljugarn och Fårösund till återvinningsstationer för förpackningsavfall.

Landsbygdsperspektivet utgår från att personer som är bosatta på landsbygden fortsatt ska ha möjlighet att lämna avfall på ÅVC inom rimliga avstånd. Att bibehålla de mindre ÅVC men med anpassade öppettider är ett bra alternativ för att bibehålla denna lösning, men det innebär att grundavgiften måste höjas. Om taxan inte ska höjas kvarstår ÅVC Visby, Hemse och Slite som ÅVC och de som bor på landsbygden kommer behöva köra cirka 3 mil till närmaste ÅVC. För att kompensera förlusten av dessa ÅVC kommer ÅVC Vamlingbo, ÅVC Ljugarn och ÅVC Fårösund göras om till återvinningsstationer där man gratis lämnar sitt förpackningsavfall och dessa har öppet året runt, dygnet runt.

Barn- och Genusperspektivet beaktas genom att bidra till en effektiv och hållbar avfallshantering som kommer bidra till minskad nedskräpning genom att utöka tjänsteutbudet på kvarvarande ÅVC.

Ekonomisk konsekvensanalys har genomförts i undersökningen. Att bibehålla nuvarande ÅVC-verksamhet kommer innebära att grundavgiften i avfallstaxan måste höjas med 13 %. Om alternativet med anpassad ÅVC verksamhet införs måste grundavgiften höjas med 7 %. Förvaltningen förordar att enbart ha kvar ÅVC i Slite, Hemse och Visby, vilket innebär att grundavgiften i avfallstaxan höjs med 0,5 %. Med det sista alternativet görs ÅVC Vamlingbo, Ljugarn och Fårösund om till Återvinningsstationer för förpackningsavfall. Denna verksamhet ska vara finansierad av materialindustrierna genom förordning NFS 2023:1.

Beslutsunderlag

Rapport om ÅVC på Gotland – en effektivare och anpassad verksamhet. 2023-05-26
TKF Tjänsteskrivelse 2023-05-26

Teknikförvaltningen

Patric Ramberg
Teknisk direktör